

Kansikuva: Metsämaan hiilinettonielun suuruus on vaikea arvioida kertoi Sampo Soimakallio YVA-päivän esityksessään. Kuva Teijon kansallispuistosta Perniöstä, kuvaaja Erkki Ikäheimo.

Sisällysluettelo

1.	Pääkirjoitus	1
2.	Biodiversiteetti ja kompensatio, Yva ry:n webinaari 19.5.2021	2
3.	YVA-päivän 2021 iltapäivän esitelmät	5

1. Pääkirjoitus

Hyvää alkanutta kesää! Kuluneen hallituskauden viimeinen webinaari pidettiin 19.5.2021. Tällöin teemana oli biodiversiteettihaittojen arviointi ja ekologinen kompensatio. Webinaariin osallistui yli 40 Yva ry:n jäsentä ja aiheesta kiinnostunutta. Webinaarin yhteydessä pidettiin yhdistyksen virtuaalinen vuosikokous, johon osallistui selvästi enemmän hallitustyöskentelystä kiinnostuneita kuin aikaisemmin. Ehkä alamme olla konkareita virtuaalisessa osallistumisessa? Keskeisimpinä asioina vuosikokouksessa on tietysti uuden hallituksen valinta.

Kaudelle 2021-2022 hallitukseen valittiin Niina Pirttiniemi, Timo Laitinen, Satu Vuorikoski, Liisa Kopisto, Tiina Vikman, Maarit Korhonen, Titta Makkonen sekä Susanna Paananen. Essi Tanskanen saatiin mukaan uudeksi ns. yva-aktiiviksi hoitamaan yhdistyksen digipalveluja, kuten nettisivujen päivittämistä. Erkki Ikäheimo, Kalle Reinikainen ja Kirsi Lehtinen väistyivät hallituksesta, mutta jatkavat aktiivijäseninä yhdistyksen eri tehtävissä. Minut valittiin toistamiseen puheenjohtajaksi ja haluan kiittää kaikkia osallistuneita luottamuksesta. Lisäksi onneksi olkoon kaikille valituille! Uusi hallitus tulee jatkamaan yhdistyksen tuttua toimintalinjaa. Toiminnassa panostamme etenkin YVA-menettelyn kehittämiseen; annamme lausuntoja uusista laki- ym. vastaavista keskeisistä hankkeista ja toisaalta pyrimme tuottamaan koulutusta niitä tarvitseville jäsenille. Koulutuksen osalta YVA-päivä järjestetään ensi vuonna yhdistettynä fyysisenä ja virtuaalisena tapahtumana ja koronavuonna kehitettyä webinaarisarjaa jatketaan ennallaan. Viestimme mm. nettisivuilla, somekanavilla, sekä 3-4 kertaa vuodessa ilmestyvällä Impakti-uutiskirjeellä. Odotamme varovaisen optimisesti tulevaa. Sen takia pidämme fyysistä läsnäoloa edellyttävät tapahtumat, kuten ekskursiot ja perinteisen pikkujoulun/jäsenillan varauksella mukana toimintasuunnitelmassamme. Pysykää kuulolla ja toivottavasti pääsemme tapaamaan toisiamme kasvotusten mahdollisimman pian!

Mattias Järvinen, Yva ry:n puheenjohtaja

2. Biodiversiteetti ja kompensatio, Yva ry:n webinaari 19.5.2021

I. Biodiversiteettihaittojen arviointi ja kompensatiokeinot – Case: Sakatin kaivoksen YVA; Sakatin monimetalliesiintymä; Ekologisen kompensaation perusteet; Haitat, hyvitys ja tasapainotus

Yva ry:n webinaarissa 19.5.2021 tutkimusjohtaja Atte Moilanen Helsingin yliopiston Geotieteiden ja maantieteen osastolta piti esityksen biodiversiteettihaittojen arviointi- ja kompensatiokeinoista. Hän kertoi, että Sodankylässä Sakatin monimetalliesiintymän hyödyntämisen kaivosoperaattorina toimii kansainvälisen kaivosyhtiö Anglo American suomalainen tytäryhtiö AA Sakatti Mining Oy. Anglo-American konsernin strategiaan kuuluu luontohaittojen nettopositiivinen hyvittäminen. Sakatin metalliesiintymä on osin Viiankiaavan suojelu- ja Natura-alueen alla. Tästä syystä Sakatin kaivos toimii hyvänä ekologisen kompensaatiomenetelmien case-esimerkkinä. Kaivosohjelmaa varten on tehty myös YVA, joka on jätetty viranomaisille joulukuussa 2020.

Ekologinen kompensatio eli taloudellisen toiminnan aiheuttaman ekologisen haitan hyvittäminen luonnolle

on vasta neljäs taso elinympäristöön kohdistuvien haittojen lievennyshierarkiassa. Nämä tasot ovat välttäminen, minimointi, ennallistaminen ja korvaaminen (kompensointi).

Ekologisen haitan lähteet Sakatin kaivoksella ovat: kaivos, prosessialue, tulotie, voimalinja ja malmin hihnakuuljetin. Haittoja arvioidaan erikseen jokaiselle toteutusvaihtoehdolle ja haitan lähteelle. Suorat ja epäsuorat haitat arvioidaan erikseen. Lisäksi haitat arvioidaan eri elinympäristöissä ottaen huomioon jokaisen elinympäristön kunto. Haittojen arviointi edellyttää myös luontotyyppien kunnon kartoituksen tai arvion.

Kompensaation periaatteisiin kuuluvat kokonaisheikentämättömyys (NNL = No Net Loss) ja lisäys (Additionality). Kokonaisheikentämättömyys tarkoittaa, että haitta hyvitetään kokonaan. Lisäys tarkoittaa, että hyvitys on suurempi kuin haitta.

Jokaiselle luontotyyppille ja toimenpiteelle lasketan kerroin – montako hehtaaria toimenpiteitä tarvitaan jokaista sellaista hehtaaria kohden, johon haitta kohdistuu. Kerrointa laskettaessa otetaan huomioon 15 tekijää, jotka on alla ryhmitelty eri suunnittelun osa-alueiden alle:

- I. Tavoitteisiin liittyen: 1. lievennyshierarkian noudattamisen taso; 2. NNL:n määritelmä; 3. NNL/NPI (Net Positive Impact = ylikompensatio) tavoitetaso.

- II. Tilaan liittyen: 4. toteutusalue; 5. luonnon arvotuksen viitekehys.
- III. Aikaan liittyen: 6. pysyvyys; 7. arvioinnin aikaväli; 8. nykyarvolaskenta.
- IV. Biodiversiteettiin liittyen: 9. mittaaminen; 10. parempaan vaihto.
- V. Toimenpiteisiin liittyen: 11. lisäisyys (toimenpidettä ei olisi tehty muutenkin); 12. ennallistamishyvityksen tehokkuus; 13. suojeluhyvityksen tehokkuus; 14. suojeluhyvityksen taustatrendioletus (hyötyerotus toimenpiteen kanssa v.s. ilman toimenpidettä tulevaissudessa); 15. haittojen vuoto (haitta siirtyy suojellulta alueelta muualle).

Kerroin on tyypillisesti 10 tai enemmän, koska hyvitys on yleensä epävarma, osittainen ja/tai viivästynyt.

Kuva 1: Erilaisia kompensatiotoimenpidetyyppejä, joista Atte Moilanen kertoi esityksessään, kuva Santtu Kareksela

Yksi Sakatissa tehtävä kompensatiotoimenpidetyyppi on metsien suojelu, jossa hakkuiden välttäminen tuottaa kompensoivan hyödyn. Suojeltavan kohteen on tällöin kuitenkin oltava laadukas - esimerkiksi METSO-kohde. Vuodon takia menetetään kuitenkin arviolta puolet hyödystä. Kertoimen on arvioitu olevan noin 10. Toinen toimenpidetyyppi on soiden ennallistaminen ja suojelu, jossa ojien tukkiminen ja vesien takaisinohjaaminen tuottaa kompensoivan hyödyn. Ekologinen tila palautuu kuitenkin vasta 10 - 30 vuoden aikana ja vaativa lajisto palautuu vielä hitaimmin. Kertoimen on arveltu olevan noin 15.

Edellä mainittuja kertoimia on johdettu mm. käyttäen apuna metsän suojelun vaste- ja suon ennallistamisen vaste -malleilla, jotka ovat matemaattisia malleja. Eri tavoin johdettuja osakertoimia kertomalla keskenään saadaan kokonaiskerroin kompensatiotarpeelle.

NPI muodostuu kolmesta eri lähteestä: 1. Tee enemmän kuin kokonaisheikentymättömyys vaatii; 2. Hyvitä väliaikaiset haitat pysyvällä hyvityksellä; 3. Älä vähennä hyvityksen määrää paikallisen ennallistamisen johdosta.

Lyhennelmä: Erkki Ikäheimo, Impakti-uutiskirjeen päätoimittaja

II. Ekologinen kompensaatio eli heikennyksen hyvittäminen

Yva ry:n järjestämässä webinaarissa 19.5.2021 lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola ympäristöministeriöstä kertoi, että osana käynnissä olevaa luonnonsuojelulain uudistusta Ympäristöministeriö valmistelee ehdotukset ekologisen kompensaation järjestämiseksi. Mitä ekologinen kompensaatio, tai toisin sanoen, heikennyksen hyvittäminen, tarkoittaa sääntelyn näkökulmasta?

Ekologisella kompensaatiolla luonnon monimuotoisuudelle aiheutettu haitta hyvitetään lisäämällä luontoarvoja toisaalla. Se on keinoista viimeinen ja sen käyttö ajankohtaistuu, kun haittoja ei ole mahdollista estää tai lieventää. Jos haittaa ei voida välttää, minimoida tai ennallistaa paikallisesti kohteessa, on viimeinen keino haitan korvaaminen ja luontoarvojen tuottaminen toisaalla.

Ekologinen kompensaatio on taloudellinen ohjauskeino, joka sisäistää hankkeen kustannuksiin

myös luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvat haitat. Se ei kuitenkaan ole hankkeille oikotie business as usual -toteutukseen, sillä hankkeen on silti käytävä läpi luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupamenettely käyttääkseen ekologista kompensaatiota. Ekologinen kompensaatio voi ainakin välillisesti kannustaa hanketta löytämään luonnon monimuotoisuutta vähemmän haittaavan vaihtoehdon, eli välttämään biodiversiteettikustannukset. Lisäksi ekologinen kompensaatio voi toimia taloudellisena kannustimena myös maanomistajille, jotka voisivat tarjota kiinteistöllään tuottamansa luonnonarvojen lisäyksen hyvityksenä haittojen aiheuttajalle vastiketta vastaan.

Sekä velvollisuus että vapaaehtoisuus näkyvät ekologisen kompensaation taustatavoitteissa. Heikennysten hyvittämiseen olisi velvoite, kun luonnonsuojelulain nojalla jo suojeltujen luontoarvojen suojelusta poiketaan. Ekologisella kompensaatiolla edistetään kuitenkin myös vapaaehtoista hyvittämistä. Yrityksen ympäristövastuun toteuttamiselle ehdotetaan luotavan viranomaisvarmennus, jolla toiminnanharjoittajat voisivat osoittaa ympäristövastuullisuutensa esimerkiksi rahoittajille ja kansalaisyhteiskunnalle. Uudistuksella hyvityskohteiden tarjonta voi myös lisääntyä ja maanomistajilla on käytössään uusi maankäyttövaihtoehto. Mahdollistamalla ennalta tuotettujen luontoarvojen käyttämisen hyvittämiskeinona luodaan uusi kannustin luonnon monimuotoisuuden lisäämiseen.

Luonnonsuojelulain uudistushankkeen tieteellinen tukiryhmä on tarkastellut ekologisen kompensaation vaikutuksia yhteiskuntaan. Biodiversiteettiin kohdistuviin, positiivisiin vaikutuksiin liittyy lukuisia epävarmuuksia. Järjestelmän positiivinen vaikutus biodiversiteettiin edellyttää paitsi huolellista valvontaa ja läpinäkyvyyttä, pitkällä aikavälillä myös luonnonsuojelulakia laajempaa ulottuneisuutta. Tulevaisuudessa ekologisen kompensaation vaikutusta voisi merkittävästi lisätä esimerkiksi kytkeytyneisyys maankäyttö- ja rakennuslakiin. Ekologinen kompensaatio ei vaikuta merkittävästi ilmastomuutoksen torjuntaan, mutta sopeutumisen kannalta tärkeiden luontokohteiden suojelussa tai ennallistamisessa sillä voi olla vauhdittava rooli.

Pitkällä aikavälillä tieteellinen tukiryhmä tunnisti ekologisessa kompensaatiossa positiivisia taloudellisia vaikutuksia. Laajemmalti kehittynyt kompensatiojärjestelmä synnyttää uutta yritys- ja innovaatiotoimintaa esimerkiksi maanomistajille, konsulttiyrityksille ja luonnonhoitajille. Koska kustannusvastuu kompensaatiossa on toiminnanharjoittajan vastuulla, voivat ekologisen kompensaaation vaikutukset julkistalouteen olla neutraalit tai positiivisetkin. Lisäksi tunnistettiin vaikutuksia eri toimijoiden yhteistyössä. Yhtäältä ekologinen kompensatio voi luoda uutta yhteistyötä eri toimijoiden välillä, ja toisaalta se saattaa kohteittain aiheuttaa kiistoja ja heikentää hyväksyttävyyttä. Tieto hankkeissa suunnitelluista ja tehdyistä kompensatioista onkin jaettava avoimesti. Toimiva ja hyväksyttävyyttä nauttiva kompensatiojärjestelmä edellyttää avoimuutta ja laajaa osallistumista.

Lyhennelmän kirjoitti Tiina Vikman wpd Finland Oy:stä

Ajurit vapaaehtoiseen hyvitykseen toimialojen omissa sitoumuksissa

- UPM on asettanut tavoitteeksi ylläpitää ja parantaa metsäluonnon tilaa (Net Positive Impact) samalla, kun yhtiön metsissä tuotetaan tehokkaasti laadukasta puuraaka-ainetta <https://www.upm.com/fi/vastuullisuus/metsat/biodiversiteetti/> ja sitoutuu tähän rahoituksessaan <https://www.upm.com/fi/tietoa-meista/medialle/tiedotteet/2020/03/upm-sitoo-750-miljoonan-euron-valmiusluottonsa-marginaalin-pitkan-aikavalin-biodiversiteetti-ja-ilmastotavoitteisiin/>
- Rudus "Tavoitteeksemme olemme asettaneet sen, että luonto on toimipisteissämme monimuotoisuuden kannalta arvokkaampi toiminnan päättyessä kuin sen alkaessa." <https://www.rudus.fi/vastuullisuus/lumo-ohjelma>
- Anglo American <https://www.angloamerican.com/futuresmart/stories/our-world/environment/why-business-needs-to-achieve-a-net-positive-impact-to-biodiversity>

 Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

18.5.2021 17

Kuva 2: Leila Suvantola kertoi esityksessään, että eri toimialoilla on yrityksiä, jotka ovat ilmoittaneet vapaaehtoisista sitoumuksista

3. YVA-päivän 2021 iltapäivän esitelmät

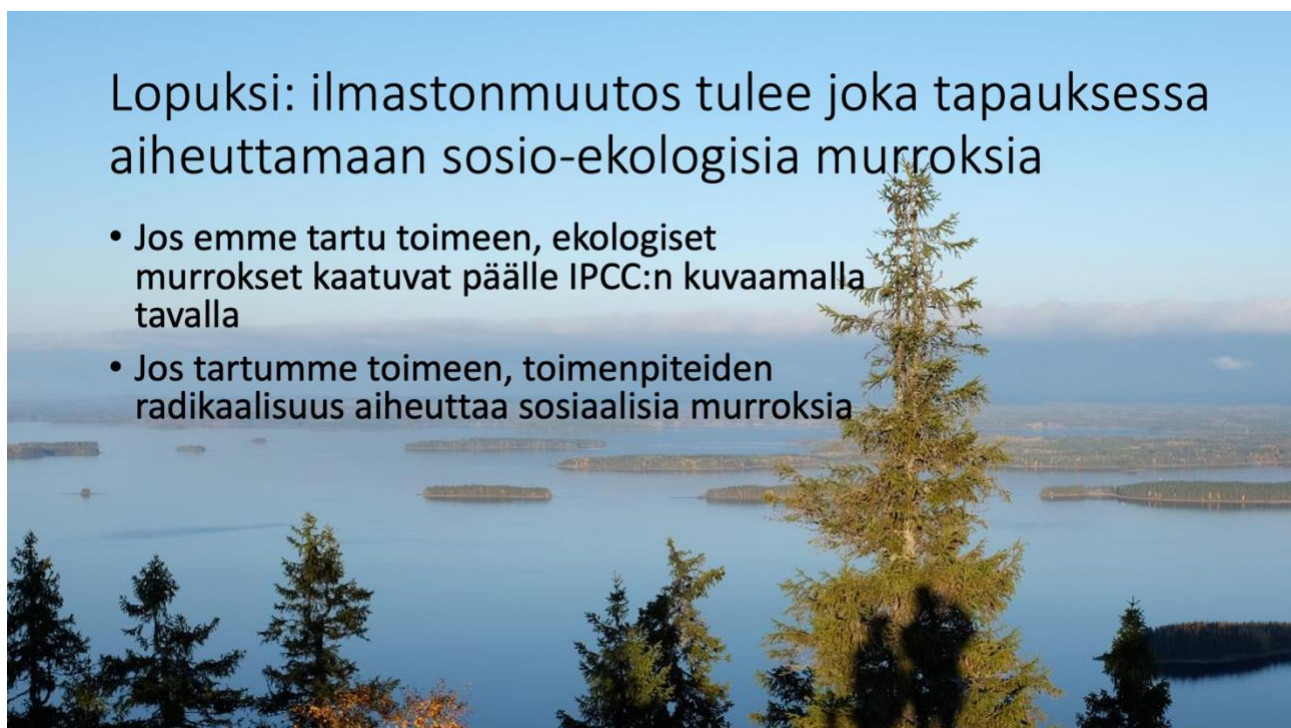
Vuoden 2021 YVA-päivä järjestettiin virtuaalisesti 18.3.2021. Seuraavat YVA-päivän esityksien lyhennelmät ovat opiskelijoiden ja muiden kuuntelijoiden kirjoittamia. Esitelmien pitäjät eivät ole tarkistaneet lyhennelmiä. Tässä 3/2021 Impaktin numerossa julkaistaan YVA-päivän iltapäivän esitysten lyhennelmät. Aamupäivän lyhennelmät julkaistiin edellisessä Impaktin numerossa 2/2021. YVA-päivän esitykset löytyvät Yva ry:n kotisivuilta osoitteesta <http://www.yvary.fi/yva-paivat/>

1. Metsien käytön sääntely ilmastonmuutoksen näkökulmasta

Ympäristöpolitiikan professori Janne Hukkinen Helsingin yliopistosta käsitteli esityksessään metsäsektorin roolia ilmastonmuutoksen hillinnässä, kun tavoittelemme hiilineutraalia ja myöhemmin hiilinegatiivista yhteiskuntaa. Ilmastonmuutosta voidaan hillitä vähentämällä päästöjä ja kasvattamalla erityisesti metsien hiilinieluja. On yhteiskuntapoliittinen kysymys, kuinka painotamme näitä suhteessa toisiinsa. Jos hiilinielut pienenevät, päästövähennyksiin kohdistuva taakka suurenee. Myös sillä on merkitystä, millaisia keinoja hiilinielujen kasvattamiseksi ja päästöjen vähentämiseksi politiikkatoimilla painotetaan ja millaisen vastuun Suomi ottaa kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. Erilaisten toimenpiteiden kustannustehokkuudesta, kansantaloudellisesta merkityksestä, yhteiskunnallisesta hyväksyttävyydestä, yhteisvaikutuksista ja poliittisista edistämiskeinoista tarvitaankin lisää tietoa.

Metsien hyödyntämistä on säännelty tällä hetkellä vain kevyesti, mutta ilmastopolitiikka tulee vaikuttamaan sääntelyyn. Hukkinen esittikin erilaisia mahdollisuuksia metsäsektorin ilmastoperusteiselle sääntelylle. Näitä olivat ensinnäkin tietoiseen toimintaan vaikuttava informaatio-ohjaus ja tiedostamattomaan toimintaan vaikuttava tuupaus, jotka ovat tutkimusten perusteella kuitenkin heikkoja ja hitaita keinoja. Tehokkaampia keinoja ovat taloudellinen ohjaus ja valvottuihin sääntöihin perustuva ohjaus. Metsien käytön taloudellisia ohjauskeinoja voisivat olla hakkuuverot ja -maksut, kaupattavat hakkuuluvat ja metsänomistajalle maksettava korvaus hiilivaraston ylläpitämisestä. Sääntöihin perustuvaa ohjausta olisivat suurempien hakkuiden luvanvaraisuus ja mahdollinen YVA-velvollisuus, alueelliset hakkuukiintiöt sekä puun hyödyntäjää koskeva tuotevastuu, joka edellyttäisi hiilivaraston ylläpitoa sanktioiden uhalla. Lopuksi Hukkinen painotti, että ilmastonmuutoksen vuoksi kohtaamme joka tapauksessa sosio-ekologisia murroksia. Valitsemmeeko siis tien, joka johtaa vakaviin ekologisiin seurauksiin? Vai olisimmeko valmiita toimimaan ja kohtaamaan radikaalien toimenpiteiden aiheuttamat sosiaaliset murrokset?

Lyhennelmä: Maria Lehtikunnas

Kuva 3: Puheenvuoronsa lopuksi Janne Hukkinen esitti päätelmänsä metsien käytön sääntelystä ja ilmastonmuutoksesta

2. Metsien nielukapasiteetti ja niiden arviointi

Ryhmäpäällikkö Sampo Soimakallio Suomen ympäristökeskuksesta pureutui esityksessään hiilinielujen laskennan maailmaan. Hiilinielun merkittävyyden arvioimiseksi lasketaan nettotase, jossa huomioidaan sekä ilmakehästä poistuvan hiilen määrä että ilmakehään vapautuvat päästöt. Metsien hiilinielujen kokoon vaikuttavat puuston kasvu, hakkuupoistuma sekä maaperän ja kuolleen puuston päästöt.

Suomessa metsät ovat kokonaisuutena hiilinielu, mutta hiilinielun suuruuden arvioimiseen liittyy epävarmuustekijöitä, jotka tulee ottaa huomioon. Hiilinielun kehittymiseen vaikuttaa esimerkiksi se, miten puubiomassaa aiotaan käyttää. Ilmastomuutokseen ja maaperän prosessien ennustamiseen liittyy epävarmuuksia, ja lisäksi haastetta arviointiin tuo hiilinieluja kasvattavien ja pienentävien tekijöiden kytkeytyminen toisiinsa. Myös hiilinielujen pysyvyys on epävarmaa. Arvio metsämaan nettonielun suuruudesta voikin vaihdella kohtalaisen paljon ja se päivittyy jatkuvasti, kun saadaan uutta tietoa ja kun laskentamenetelmiä korjataan. Soimakallio kuitenkin painotti, että epävarmuuksista huolimatta hakkuut joka tapauksessa pienentävät hiilinielua merkittävästi. Soimakallio esitteli myös uuden laskurin, jolla voidaan tarkastella puunkorjuun vaikutuksia hiilinielun suuruusluokkaan (<http://laskurit.hiilineutraalisuomi.fi/nielu>).

Teoriassa Suomen metsien hiilivarastoa olisi mahdollista kasvattaa kaksin- tai kolminkertaiseksi. Käytännössä hiilinielukapasiteetti riippuu siitä, mitä keinoja pidetään mahdollisina toteuttaa. Mitä enemmän puustoa hakataan, sitä hitaammin metsän hiilivarasto kasvaa. Hakkuutason ja hakkuutavan valinnalla, lannoittamisella sekä jalostettujen lajikkeiden käytöllä voidaan vaikuttaa hiilinielukapasiteettiin. Lisäksi Soimakallio muistutti, että pelkkä metsien hiilinielujen kasvattaminen ei riitä Pariisin ilmastotavoitteiden saavuttamiseen, vaan tarvitaan myös huomattavia päästövähennyksiä.

Lyhennelmä: Maria Lehtikunnas

Johtopäätökset

- Metsien hiilinielua lisäämällä voidaan poistaa merkittävästi hiiltä ilmakehästä → ei kompensoi päästövähennysten tarvetta
- Nielun määrällinen todentaminen ja pysyvyys epävarmaa
- Suomen metsät ovat hiilinielu, suuruusluokka on epävarma
- Mikä on Suomen metsien nielukapasiteetti?
 - Teoriassa varaston ~ 2-3-kertaistaminen mahdollinen
 - Käytännössä riippuu siitä, mitä toimia pidetään mahdollisina
 - Hakkuutaso, hakkuutapa, lannoitukset, jalostetut lajikkeet
 - Ilmastomuutoksen tuomat epävarmuudet ja sopeutuminen

19

Kuva 4: Sampo Soimakalliion esityksensä lopuksi esittämät johtopäätökset Suomen metsien hiilinielukapasiteetista

3. Biojalostamon YVA

Heikki Nivala on toiminut Boreal Biorefin toimitusjohtajana 2016–2020. Lisäksi Nivala on toiminut Suomen Metsäkeskuksessa sekä sitä edeltävissä organisaatioissa. Nivala käsitteli YVA-päivän ohjelmassaan YVA-prosessia yleisesti sekä biojalostamoiden näkökulmasta.

Nivalan mukaan ELY-keskusten toiminta on nykyään ammattimaista. On suuri merkitys sillä, miten monipuolista osaamista omaavaa henkilöstöä hankkeeseen liittyy eri sidosryhmissä, korostaa Nivala. YVA-prosessissa hanketoimijan on varmistettava oman organisaation osaaminen. Hanketoimijan tulee ylläpitää säännöllistä ja aktiivista tiedottamista sekä toimia aktiivisesti eri sidosryhmien kanssa. Nivalan kokemuksen mukaan YVA-hankkeita vetävien konsulttien sekä asiantuntijoiden osaaminen on yleensä riittävää.

Nykyiset YVA-prosessit ovat kasvaneet mittaluokaltaan liian suuriksi. Lopputulos ei palvele Nivalan mukaan käyttäjiä. Arvioitavien asioiden osalta ei olisi tarvetta uusiin lisäyksiin ja tulisi harkita, voisiko ympäristölupaa hakea samaan aikaan YVA-prosessin kanssa, toteaa Nivala.

Biojalostamohankkeessa investoija ratkaisee, onko investoinnille taloudellisia edellytyksiä. Nivalan mukaan lainsäädäntö karsii Suomeen suunniteltuja investointeja. Lakia valmistelevien tahojen tulisi määritellä toiminnoille reunaehdot, ei oikeusasteiden, jotka päättävät ainoastaan toteutuuko lakien valmistelijoiden tahtotila, summaa Nivala.

Lyhennelmä: Susanna Paananen

Kokemuksia ja kommentteja YVA prosessista IV

Prosessi ja lopputulos

- ❖ YVA prosessi paisunut liikaa
 - ❖ lopputulos ei palvele käyttäjiä, erityisesti ns. tavallista kuluttajaa
- ❖ Arvioitavien asioiden osalta ei tarvetta uusiin lisäyksiin
- ❖ Tulisi harkita, voisiko ympäristölupaa hakea samanaikaisesti YVA prosessin kanssa
- ❖ Monipuolinen työkokemus ja osaaminen

Kuva 5: Heikki Nivalan puheenvuorossaan esittämä kokemus YVA-prosessista

4. Kommenttipuheenvuoro: Hanke-YVA metsien kestävä hyödyntämisen työkaluna

Suomen luonnonsuojeluliiton suojelupäällikkö Tapani Veistola painotti koko elinkaaren vaiheiden huomioimisen tärkeyttä hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnissa. Arvioitavana olevan tehtaan suorat ympäristövaikutukset voivat olla suhteellisen pieniä, mutta raaka-aineiden otosta voi sen sijaan aiheutua huomattavia ympäristövaikutuksia. Lisäksi tulisi huomioida

ympäristövaikutukset, jotka liittyvät kuljetuksiin, syntyviin jätteisiin ja niiden loppusijoitukseen, infrastruktuuriin ja sen rahoitukseen sekä tuotteisiin ja niiden kohtaloon.

Ympäristövaikutusten arvioinnin tulisi Veistolan mukaan vaikuttaa hanketta koskevien lupien lisäksi moniin muihin asioihin. Vaikutusta tulisi olla kuntien kaavoihin, yhtiön omiin päätöksiin, rahoittajien ympäristöpolitiikkaan, yhteiskunnan tukiin, infrastruktuuriin ja ympäristöpolitiikan tekijöihin. Yleisö voi myös saada YVasta tietoa, joka vaikuttaa ostopäätöksiin. Lisäksi YVAN perusteella voitaisiin tehdä päätöksiä ympäristöhaittoja kompensoivista toimenpiteistä, kuten suojelun lisäämisestä.

Veistola kritisoi metsien käytön ohjausta puutteelliseksi. Hänen mukaansa kansallisella metsästrategialla ja alueellisilla metsäohjelmilla ei ole kunnollista ohjausvaikutusta, ja hakkuisiin vaikuttavat lähinnä markkinat. Metsälaki ei edellytä uhanalaisten lajien kartoittamista, riittävää lupamenettelyä eikä kansalaisten osallistumismahdollisuutta. Kaavatkaan eivät juuri ohjaa metsätalousalueiden käyttöä. Hiilivarastojen ja -nielujen kasvattamiseen ei oikein ole ohjauskeinoja, jolloin ylihakkuutilanteeseen ei voida puuttua. Veistola ehdottaakin ratkaisuksi ympäristösäädösten kokoamista yhteen, hallinnon yhdentämistä sekä ohjauskeinojen ja ympäristöoikeuden aukkojen paikkaamista.

Lyhennelmä: Maria Lehtikunnas

Kuva 6: Tapani Veistola välitti ajattoman viestin Urho Kekkoselta puheenvuoronsa loppuksi

5. Ympäristövaikutusten arviointi rata- ja tiehankkeissa

Timo Laitisen työtehtävät keskittyvät Rambollilla vaikutusten arviointeihin liittyviin tehtäviin (YVA, ympäristöselvitykset, kaavat). Laitinen on mukana etenkin väylä- ja tuulivoimahankkeissa. YVA-päivillä Laitinen esitteli valmistunutta rata- ja tiehankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnin ohjetta.

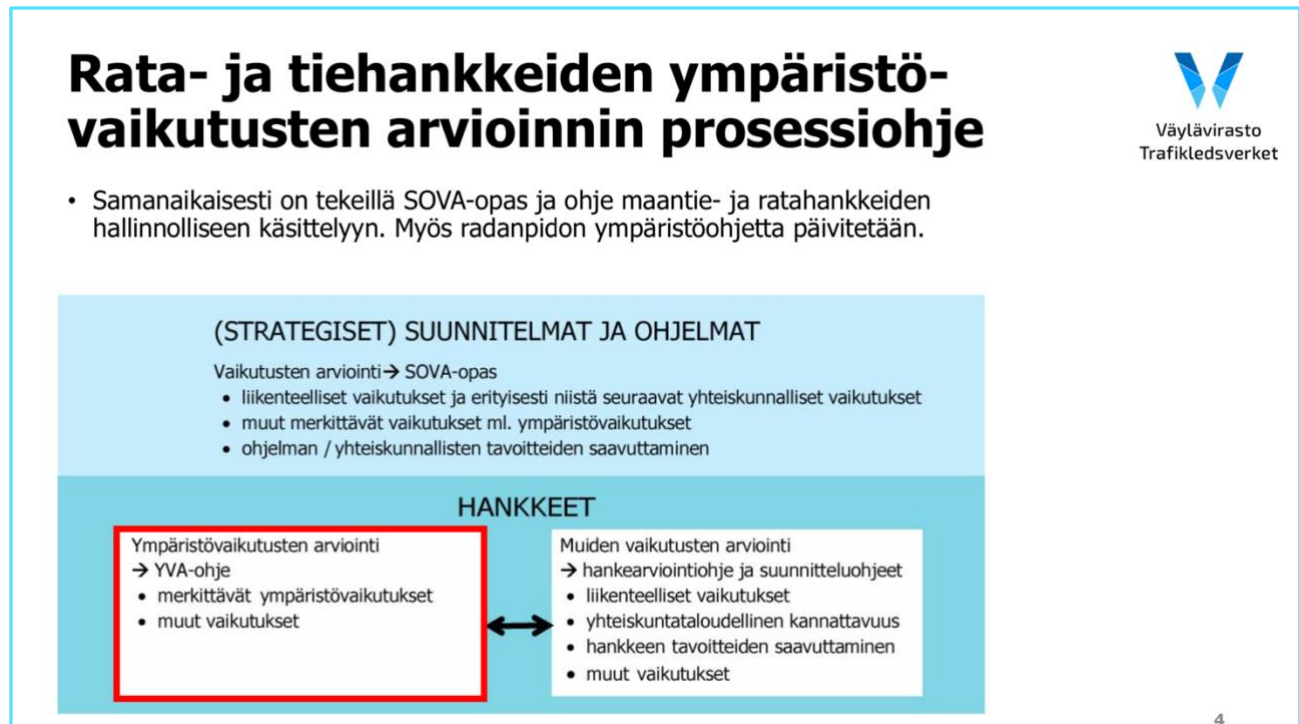
Rata- ja tiehankkeiden uusin ympäristöarvioinnin prosessiohje on tullut voimaan 15.4.2021 alkaen. Ohje korvaa tiehankkeita koskevan Tiehallinnon YVA-ohjeen vuodelta 2009, ja täydentää ympäristövaikutusten arvioinnin osalta Väyläviraston Radanpidon ympäristöohjetta.

Samanaikaisesti on tekeillä SOVA-opas ja ohje maantie- ja ratahankkeiden hallinnolliseen käsittelyyn. Myös radanpidon ympäristöohjetta päivitetään, summaa Laitinen puheenvuorossaan.

Ympäristövaikutuksia selvitetään ja arvioidaan hankkeen kaikissa suunnitteluvaiheissa jatkuvana prosessina, toteaa Laitinen. Selvitykset kohdennetaan ja painotetaan hankkeen luonteen ja suunnitteluvaiheen tarkkuustason mukaisesti. Hankkeesta vastaavalla on selvillä olovelvollisuus hankkeen vaikutuksista toteaa Laitinen.

Yleissuunnitelmassa ja myöhemmin rata- tai tiesuunnitelmassa kerrotaan, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä on otettu suunnitelmassa huomioon. Perusteltu päätelmä on oltava ajan tasalla rata- tai tiesuunnitelmaa hyväksyttäessä. Ajantasaisuuden varmistamisesta vastaa väyläsuunnitelmat hyväksyvä Traficom.

Lyhennelmä: Susanna Paananen

Kuva 7: Timo Laitinen kertoi esityksessään, että tekeillä ovat SOVA-opas ja ohje maantie- ja ratahankkeiden hallinnolliseen käsittelyyn

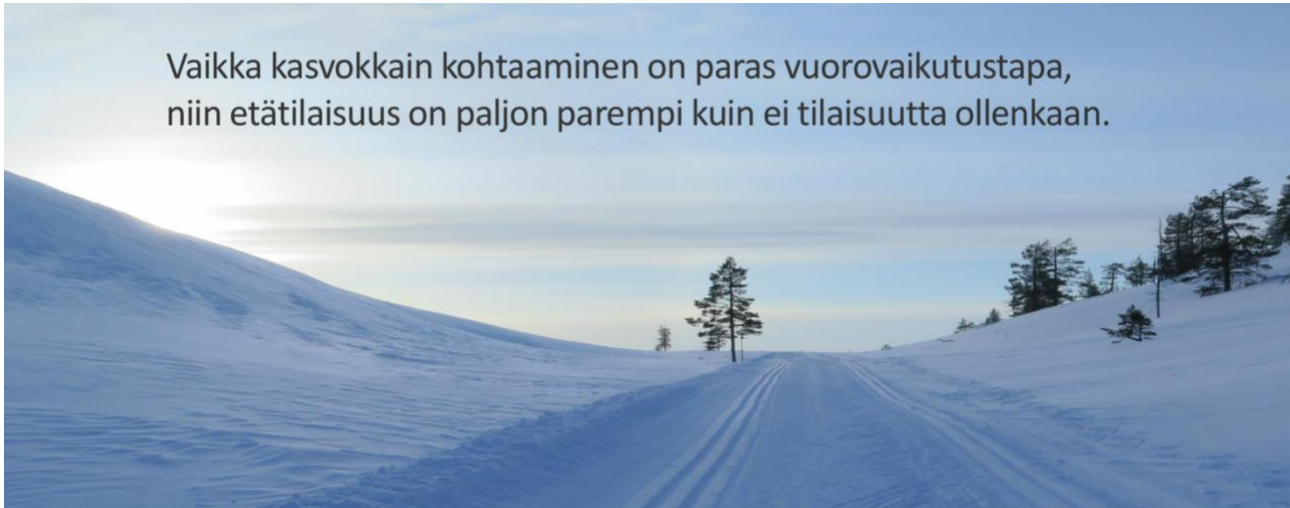
6. Koronan seuraukset YVA-menettelyn osallistumisen järjestämiseen

Anne Vehmas, projektipäällikkö Ramboll Finland Oy:stä, esitteli YVA-päivillä koronan vaikutuksia YVA-menettelyn osallistumisen järjestämiseen. Keväällä 2020 tilaisuuksia jätettiin pitämättä, siirrettiin syksyyn tai korvattiin esittelyvideoilla netissä, Covid-19 pandemian vuoksi, kertoo Vehmas. Osallistamista hankkeisiin tapahtui etätilaisuuksien järjestämisen kautta ja YVA-asiakirjojen esittelyaineistoja oli kiinnitetty virastotalojen tai kirjastojen ikkunoihin. Vehmas toteaa, että internet-sivujen merkitys korostui, koska yleisötilaisuuksia ei voinut järjestää.

Etätilaisuuksien etuna nähdään, että digilaitteita käyttäville kynnys osallistua etätilaisuuteen on matalampi ja etätilaisuudet houkuttelivat mukaan kenties myös uusia osallistujaryhmiä. Ajankäytöllisesti hyväksi nähty seikka on se, että webinaarit ovat olleet jälkeenpäin katsottavissa, kertoo Vehmas. Myös asiantuntijat ja viranomaiset ovat osallistuneet aktiivisemmin hankkeisiin etäyhteyksien myötä.

Etätilaisuudet ovat monista hyödyistä huolimatta aiheuttaneet haasteita, kertoo Vehmas. Kaikilla ei ole tarvittavia laitteita, yhteyksiä tai osaamista niiden käyttöön. Yhteyksien kanssa on ollut toimivuusongelmia. Riskinä etätilaisuuksissa voi nähdä myös yksisuuntaisen viestinnän lisääntymisen. Kaiken kaikkiaan etätilaisuuksien järjestäminen vaatii järjestäjiltä erittäin huolellista etukäteisuunnittelua, summaa lopuksi Vehmas.

Lyhennelmä: Susanna Paananen

Kuva 8: Mietelause Anne Vehmaan esityksen lopusta

7. Ympäristömme haasteet ja tulevaisuus

YVA-päivän päätöspuheen pitänyt tähtitieteen emeritusprofessori, Esko Valtaoja, antoi kaikille aiheita miettiä, millaisin silmin maailmaa katsomme. Saamme jatkuvasti viestejä ”maailmanlopusta” ja huonoista tapahtumista. Meillä on evoluution antamat mustat lasit naamalla, jotka ovat auttaneet meitä olemaan valppaana savannien vaarojen takia, mutta jotka antavat meille herkästi vääristyneen negatiivisen kuvan nykyhetkestä. Yli puolet meistä uskoo huonompaan huomiseen: olemme menossa vessasta alas, ja viimeinen huuhtelee perässä, Valtaoja toteaa.

Todellisuudessa meillä menee tällä hetkellä paljon paremmin kuin koskaan aikaisemmin. Teollisesta vallankumouksesta lähtien talous on kasvanut henkeä kohden koko ajan kohisten. Vaikka raha ei ole päämäärä itsessään, maailman tyytyväisimmät ihmiset elävät niissä maissa, missä on myös suurin BKT. Jussi ei ole enää kuokka kädessä, koska sillä on Zetorit käytössä, tokaisee Valtaoja. Äärimmäinen köyhyys alkaa olla voitettu.

Olemme saavuttaneet talouden ja ihmisen suhteen win-win-tilanteen, mutta entä tilanne, jossa myös ympäristö voittaisi? Valtaojan mukaan tulevaisuuden avain on aineettomassa tiedossa, jossa valtaosa tuotannon kasvusta syntyy aineettomista tuotannontekijöistä. Cleantech ja muut tieteen innovaatiot ovat vähentäneet luonnonvarojen kulutusta, ja suhteellinen irtikytkentä päästöjen ja BKT:n välillä on saavutettu ympäri maailman. Ihminen voi paremmalla tiedolla luoda parempaa tulevaisuutta. Vaikka joskus meistä tuntuukin siltä, että ei tästä mitään tule, niin kyllä siitä tulee, kun raotellaan mustia lasejamme, Valtaoja toteaa.

Lyhennelmä: Joona Myllärniemi

Millainen on maailma vuonna 2100? Tällainen se voi olla. Ihmisiä on maapallolla vain hieman enemmän kuin nykyisin. Nälkä ja taudit ovat jääneet historiaan, ja köyhimpienkin maiden elintaso lähenee Suomen nykyistä. Fuusioreaktorit ja avaruuden suuret aurinkopaneelit tuottavat rajattomasti saasteetonta energiaa. Valtavat koneistot poistavat ilmakehästä sinne aikaisemmin päästämäämme ylimääräistä hiilidioksidia. Mehevät pihvimme kasvavat laboratorioissa, ja kasvien sadot ovat moninkertaistuneet geenijalostuksen ansiosta. Ravinnontuotantoon nyt käyttämästämme pinta-alasta puolet on jo annettu takaisin luonnolle.

**Alma-median kolumni 10.11.2013,
”Maailma vuonna 2100” / Esko Valtaoja**

Kuva 9: Tulevaisuusvisio vuodelta 2013 Esko Valtaojan esityksen lopussa

Haluan kommentoida Impakti-uutiskirjettä

Otamme mielellämme vastaan kommenttisi ja/tai mielipiteesi tästä julkaisusta - on palaute sitten lehden sisällöstä, ulkoasusta, teknisestä toimivuudesta tai jostain muusta. Lähetä kommenttisi sähköpostitse lehden toimitukselle osoitteeseen yvary.fi@gmail.com:

Yva ry	Yva ry:n kannatusjäsenet		
Kytösuonpolku 3 C 28 00300 Helsinki (+358) 044 599 4706 mail@yvary.fi Osoitetietojen lähde Yva ry:n jäsenrekisteri Päätoimittaja Erkki Ikäheimo			
			
	Asianajotoimisto Ympäristölaki Oy		
			